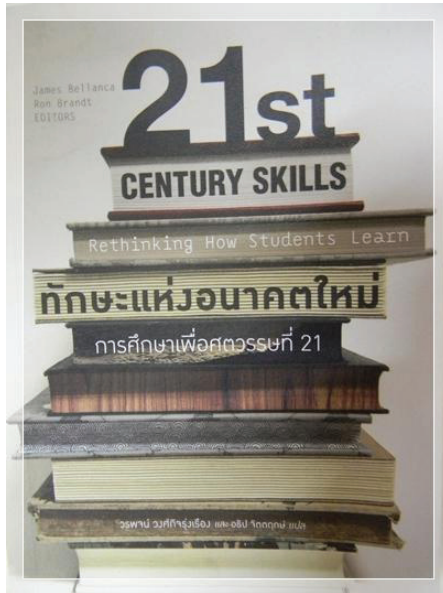

กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้...
ครูมิใช่ผู้มอบความรู้อีกต่อไป ในศตวรรษที่ 21 ?!

ผู้เรียบเรียง : ศรีลัดดา อุทยานรัตน์

คุณอาจค้นหาคำความจริง จากชื่อเรื่องที่ตั้งไว้ ได้ในหนังสือ 21st CENTURY SKILLS RETHINK HOW STUDENTS LEARN ที่โด่งดังไปทั่วโลก หรือในชื่อฉบับภาษาไทยฝีมือ 2 นักแปล วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอธิป จิตตฤกษ์ “ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 “เป็นหนังสือ

อาจารย์ประจำ ภาควิชาวารสารศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
110/1-4 ถ.ประชาชื่น ห้างสองห้อง หลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
อีเมลล์ : sriladda_u@yahoo.com

แปลนอ่านที่ไม่น่าจะได้รับความสนใจถึงขั้นคลังโคล้จากนักการศึกษาเท่านั้น ด้วยเนื้อหาลงตัวกับทุกท่านที่ใฝ่รู้ในศตวรรษนี้

ศ.นพ. วิจารณ์ พานิชผู้คลังโคล้หนังสือเล่มนี้ถึงกับบันทึกไว้ว่า “... อย่างน้อยพวกเราจะตระหนักได้ว่า

ระบบการศึกษาไทยจะต้องพัฒนาไปมากกว่าที่ระบุในแผนปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ เป็นเรื่องที่คนไทยสมควรนั่งนอนใจและจำเป็นต้องผลักดันให้มีการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงให้ได้ เพราะหากเราไม่ทำหรือทำไม่สำเร็จคนไทยยุคต่อไปจะเป็นคนที่ล้าหลังคนในประเทศอื่นๆ อย่างน่าตกใจ.....”

“กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าความรู้”

“ครูมิใช่ผู้มอบความรู้” แต่ “เป็นผู้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้โดยเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็กและเยาวชน”

184

เป้าหมายของการเรียนรู้มิใช่ตัวความรู้อีกต่อไปเพราะตัวความรู้นั้นมีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะมอบให้นักเรียนแต่ละชั้นปีได้ อีกทั้งนักเรียนในศตวรรษใหม่ มีหนทางค้นหาความรู้ด้วยตนเองจากทุกหนทุกแห่งทั้งในสิ่งแวดล้อมและในอินเทอร์เน็ต

หากการศึกษาไทยยังย่ำอยู่กับกระบวนการที่เดิม คือมอบความรู้เป็นรายวิชา ก็จะไม่ทันสถานการณ์โลก ที่ควรทำคือมีกระบวนการที่ใหม่ที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต เด็กและเยาวชนจะเรียนรู้อะไรบ้าง ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละคน แต่ที่ทุกคนควรมีคือความสามารถในการเรียนรู้ตลอดเวลา ตลอดชีวิตและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

นั่นคือข้อความบางส่วนที่สำนักพิมพ์ OPEN WORLDS เรียกว่าย่อเยผู้่านด้วยการนำคำนิยามของนายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ เลขาธิการมูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ มาให้อ่านในปกหลัง พร้อมข้อความตอกย้ำจากศ.นพ. วิจารณ์ พานิช ประธานกรรมการมูลนิธิสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม(สคส.) และรองประธานกรรมการมูลนิธิสยามกัมมาจลซึ่งเพิ่มเติมว่า.....

“.....นักการศึกษา ครู พ่อแม่ผู้ปกครอง นักเรียน และผู้สนใจคุณภาพของการศึกษาทุกคน ควรได้อ่านหนังสือเล่มนี้ เพื่อจะได้ช่วยกันขับเคลื่อนการศึกษาไทยออกไปจากความเชื่อ หรือวิธีคิดเก่าๆ ให้การเรียนรู้ในสังคมไทยบรรลุการเรียนรู้ทักษะสำหรับมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ให้จงได้”

ความหนา 492 หน้าราคา 400 บาทแม้จะดูหนาไปนิดแต่ก็น่าอ่านด้วยกระดาษกรีนรีด(Green Read)ทั้งปกและเนื้อใน ข้อมูลที่เต็มไปด้วยสาระอัดแน่นดังที่ศ.นพ.วิจารณ์ เชื้อชวนว่า เนื้อหา ประกอบไปด้วยบทนำรับเชิญ บทนำของบรรณาธิการและบทความอีก 14บท แต่ละบทเขียนโดยนักการศึกษาที่คร่ำหวอดและเป็นที่ยอมรับทั่วโลก การนำเสนอเนื้อหาเป็นระบบน่าติดตามบางบทมีกรอบความคิดประกอบชัดเจน บางบทมีเว็บไซต์ให้เข้าไปศึกษาเพิ่มเติม

เริ่มต้นด้วยบทเกริ่นนำ เรื่องทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 : สำคัญอย่างไร คืออะไร และจะทำสำเร็จได้อย่างไร เขียนโดย เคนเคย์ ประธานภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้นำเสนอโมเดล ใหม่ด้านการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 (ดูภาพประกอบ ที่ 1 : ในศตวรรษที่ 21 กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้จัดทำโดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21)ในสหรัฐอเมริกา โดยกล่าวถึงสาเหตุที่ต้องเปลี่ยนว่า เพราะโลกกำลังเปลี่ยน ฯลฯ โดยเสนอโมเดลที่นำมิติต่างๆในระบบการศึกษามาจัดวางให้สอดคล้อง เพื่อเตรียมชาวอเมริกันให้พร้อมแข่งขันได้

ภาพกราฟฟิกของกรอบความคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นบูรณาการของวิชาแกน แนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยมีระบบสนับสนุนการศึกษาที่สอดคล้องกับผลลัพธ์เหล่านี้ซึ่งเห็นชัดเจนว่า เน้นเรื่องประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ตอนที่ 1 เรื่อง จิตห้าลักษณะสำหรับอนาคตเขียนโดยเฮาเวิร์ด การ์ดเนอร์ ศาสตราจารย์ชื่อดังแห่งบัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์แห่งฮาร์เวิร์ด เขาได้กล่าวถึงจิต 5 ลักษณะที่สังคมควรปลูกฝังในรุ่นถัดไป โดยมีสามลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ และอีกสองลักษณะที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ การ์ดเนอร์อธิบายลักษณะสำคัญของจิตแต่ละลักษณะให้เห็นว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร และ

อาจถูกบิดเบือนได้อย่างไร โดยสรุปด้วยคำแนะนำว่า ลักษณะทั้งห้าของจินตนาการจะหลอมรวมกันเป็นหนึ่ง เพื่อสนับสนุนการเติบโตของมนุษย์ได้อย่างไร

ตอนที่ 2 เรื่องนโยบายใหม่ที่สนองความต้องการในศตวรรษที่ 21 เขียนโดย ลินดา ดาร์ลิง-แฮมมอนด์ศาสตราจารย์ด้านการศึกษามาจากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดโดยเธอให้สัมภาษณ์กับหนึ่งในทีมบรรณาธิการ คือเจมส์ เบลล์นิกา โดยนำเสนอในรูปแบบบทสัมภาษณ์ ถาม-ตอบ ในบทนี้เธอได้เรียกร้องให้มีการปรับนโยบายครั้งใหญ่ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนสำหรับศตวรรษที่ 21 โดยแนะนำให้ปรับเปลี่ยนมาตรฐาน หลักสูตร วิธีการสอน และการประเมินไปในทิศทางเดียวกัน สร้างความเข้มแข็งทางวิชาชีพในหมู่ครูและผู้บริหารโรงเรียน ปรับเปลี่ยนตารางเวลาให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางวิชาชีพมากขึ้น และจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียนต่างๆอย่างเท่าเทียม เธอชี้ให้เห็นว่าสหรัฐอเมริกาใช้แนวทางที่สมดุลมากขึ้น ในการปฏิรูปโรงเรียนและมองเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จำเป็นอย่างยิ่งหากสหรัฐต้องการกอบกู้ความเป็นผู้นำด้านการศึกษา

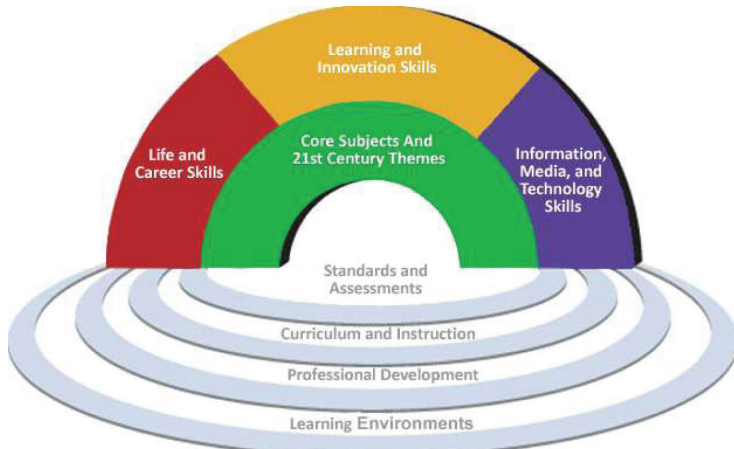

Figure 1 - P21 Framework for 21st Century Learning

แผนภาพที่ 1 : กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (หน้า 34-35)

ตอนที่ 3 เรื่อง การเปรียบเทียบกรอบความคิด สำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เขียนโดย คริส ดีดี ศาสตราจารย์ด้านเทคโนโลยีการเรียนรู้บัณฑิตวิทยาลัยศึกษาศาสตร์แห่งฮาร์เวิร์ด เขาได้เปรียบเทียบลักษณะสำคัญต่างๆ สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยตั้งคำถามว่า “คำว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 นั้นมีนิยามที่หลากหลายเพียงใด “ เขาตั้งข้อสังเกตว่าความไม่ชัดเจนของคำว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อาจเป็นปัญหา เนื่องจากเขาเชื่อว่า “การปฏิรูปการศึกษาจำนวนมากต้องล้มเหลว เพราะทุกคนใช้ศัพท์เดียวกันแต่สื่อความหมายแตกต่างกัน” การตรวจสอบของดีดีจึงให้ความกระจ่างว่ากรอบความคิดทั้งหลายนั้นมีอะไรที่เหมือนกัน และมีอะไรบ้างที่เป็นจุดต่างที่ช่วยเสริมแนวความคิดความหมายให้กับแนวคิดที่กำลังมีอิทธิพลนี้

ตอนที่ 4 บทบาทของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพต่อความก้าวหน้าของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เขียนโดย ริชาร์ด ดูโพร และรีเบ็คกา ดูโพร สองครูโรงเรียนมัธยมศึกษาผู้มีประสบการณ์มากล้น ทั้งคู่อภิปรายถึงสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่จำเป็นต่อการสอนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยตั้งข้อสังเกตว่าสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการสอนทักษะชีวิตและทักษะการทำงานคือชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพที่เป็นต้นแบบของทักษะเหล่านั้น พวกเขาเชื่อว่าชุมชนดังกล่าวคือเครื่องมือสำคัญที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงอย่างที่คุณสนับสนุนทักษะๆ อยากรจะเห็น ดังนั้นจึงต้อง “สนับสนุนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อให้ให้นักการศึกษาได้ร่วมมือกันทำงาน แบ่งปันแนวปฏิบัติที่ดีและผสมผสานทักษะๆ เข้ากับการปฏิบัติในห้องเรียน”

ตอนที่ 5 วิสัยทัศน์ของสิงคโปร์ : สอนให้น้อยลงเรียนรู้ให้มากขึ้น เขียนโดยโรบิน โฟการ์ตี และไบรอัน เอ็ม.พีท สองที่ปรึกษาโครงการ “สอนให้น้อยลง เรียนรู้ให้มากขึ้น (Teach Less, Learn More) ของประเทศสิงคโปร์ ทั้งคู่เล่าความคิดและความรู้สึกของครูที่ลังเลว่าจะเลือกอะไร ระหว่างวิธีเดิมๆ แบบอำนาจนิยมที่เน้นการแข่งขัน กับวิธีแบบใหม่ที่ให้นักเรียนทำงานเป็นทีมและตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเข้าใจได้มากกว่าการท่องจำ

ตอนที่ 6 การออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้แบบใหม่เพื่อสนับสนุนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 บ็อบ เพิร์ลแมน ผู้นำเรื่องการปฏิรูประบบ การศึกษาระดับชาติ พาผู้อ่านทัวร์อาคารเรียนที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุน การเรียนรู้ร่วมกัน และชี้ให้เห็นว่าการออกแบบสไตล์กล่องสี่เหลี่ยมอย่างที่เราคุ้นเคยในปัจจุบันเหมาะกับโมเดลของโรงงานที่ล้าสมัย เขาชี้ให้เห็นว่าในการออกแบบอาคารเรียนแบบใหม่ต้องคำนึงถึงประโยชน์ก่อนรูปแบบ ซึ่ง ประโยชน์ที่ว่าในความหมายปัจจุบันคือ การมีส่วนร่วม การแก้ไขปัญหา และการสื่อสาร

ตอนที่ 7 กรอบความคิดในการนำไปปฏิบัติเพื่อสนับสนุนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เขียนโดยเจย์ แม็คโท ผู้ร่วมแต่งหนังสือ Understanding by Design และเอลเลียต ซีฟ ที่ปรึกษาด้านการศึกษา อดีตศาสตราจารย์ด้านการศึกษาที่มหาวิทยาลัยเทมเพิล ทั้งคู่สำรวจวิธีผนวกรวมผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ในยุคนี้ โดยใช้ประโยชน์จากหลักและแนวปฏิบัติของการออกแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจ

ตอนที่ 8 การเรียนรู้จากปัญหา: รากฐานสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยจอห์น แบเรลล์ ศาสตราจารย์กิตติคุณด้านการออกแบบหลักสูตร และการสอนมหาวิทยาลัยมอนท์แคลร์สเตท ในบทนี้ผู้เขียนแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้จากปัญหาเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาทักษะฯ วิธีที่ครูจะสามารถปรับเปลี่ยนหลักสูตรจากวิธีที่สอนอยู่ฝ่ายเดียวไปสู่การสอนที่เปิดให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและตั้งคำถาม ตัวอย่างเชิงรูปธรรมที่เขายกมาแสดงให้เห็นว่าการสืบค้นจากปัญหาสามารถปรับใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับความสามารถและที่มีปัญหาในการเรียนทุกรูปแบบ(คุณภาพ ประกอบที่ 2 กรอบความคิดในการตั้งคำถาม)

ตอนที่ 9 การเรียนรู้แบบร่วมมือและการแก้ไขความขัดแย้ง : ทักษะที่จำเป็นแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเดวิด ดับเบิลยู จอห์นสัน มหาวิทยาลัยมินนิโซตาและโรเจอร์ที. จอห์นสัน ศาสตราจารย์ภาควิชาการจัดการหลักสูตร

และการสอนมหาวิทยาลัยมินนิโซตา บทนี้กล่าวถึง ความท้าทาย 4 ประการ ในยุคนี้ และอธิบายว่าการพิพาทเชิงสร้างสรรค์และการต่อรองเชิงบูรณาการ คือหัวใจสำคัญในการรับมือความท้าทายอย่างไร

ตอนที่ 10 การเตรียมนักเรียนให้เชี่ยวชาญทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เขียนโดยดักลาส พิเซอร์ ศาสตราจารย์ด้านการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ ภาควิชาครุศึกษามหาวิทยาลัยซานดิเอโกสเตทและแนนซีเพอร์รี่ ศาสตราจารย์ด้านการรู้หนังสือ วิทยาลัยครุศึกษามหาวิทยาลัยซานดิเอโกสเตท ซึ่งอธิบายวิธีการสามอย่างที่ครูสามารถใช้รับมือกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความต้องการของนักเรียนซึ่งก็คือการพิจารณาหน้าที่การใช้งานมากกว่าตัวเครื่องมือ การทบทวนนโยบายด้านเทคโนโลยี และการพัฒนาความคิดของนักเรียนผ่านการสอนอย่างจริงจัง

ตอนที่ 11 นวัตกรรมจากเทคโนโลยี โดย เซอริล เลมกี ประธานและผู้บริหารสูงสุดของกลุ่มเมเทิร์ บริษัทที่ปรึกษาด้านการใช้เทคโนโลยีในโรงเรียน ให้มีประสิทธิภาพ บทนี้แนะนำนวัตกรรม 3 อย่างที่สำคัญในการเรียนรู้ได้แก่ การทำให้เห็นภาพ การทำความเข้าใจให้เป็นประชาธิปไตยและวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้

ตอนที่ 12 เทคโนโลยีล้ำหน้า ข้อมูลล้ำหลัง โดยอลัน โนแวมเบอร์ เจ้าของหนังสือติดอันดับขายดี Empowering Students With Technology เขาตอบย้ำเหตุผลของเฟิร์ลแมนในการออกแบบโรงเรียนขึ้นใหม่ โดยชี้ข้อควรระวังในการใช้เทคโนโลยีราคาแพงเพื่อสืบทอดแนวโน้มการมองโรงเรียนในฐานะผู้ดูแลด้านการเรียนรู้ของนักเรียน

ตอนที่ 13 ท่องไปในเครือข่ายสังคมในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้ โดย วิล ริชาร์ดสัน เจ้าของหนังสือขายดี ทั้ง Blogs, Wikis, Podcasts, and Other Powerful Web Tools for Classrooms ผู้เขียนเรียกร้องให้เราหันมาสนใจเทคโนโลยีเครือข่ายทางสังคมที่ได้รับความนิยมอย่างล้นหลาม โดยกล่าวว่า ภูมิทัศน์ใหม่อันทรงพลังนี้แม้จะมีปัญหามากมายแต่มีศักยภาพในการสร้าง

การเรียนรู้มหาศาล เขาชี้ให้เห็นถึงความนิยมของชั้นเรียนเสมือนในระดับโลก ความท้าทายของการเรียนรู้แบบไร้ขีดจำกัด หลุมพราง และหนทางที่นักการศึกษาสามารถเปลี่ยนไปสู่ความรู้พื้นฐานด้านเครือข่ายเพื่อปรับปรุงคุณภาพของประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

ตอนที่ 14 กรอบการประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยดักลาส ริฟส์ ผู้ก่อตั้งศูนย์การเรียนรู้และการเป็นผู้นำ เขาชี้ปัญหาอันท้าทายของการประเมิน โดยโต้แย้งว่าการจะวัดทักษะต่างๆที่ผู้สนับสนุนทักษะศตวรรษที่ 21 ต้องการ ได้อย่างถูกต้อง จะต้องทั้งการทดสอบแบบมาตรฐานเท่านั้นโดยเสนอเกณฑ์ 3 อย่างที่จะวัดความรู้ผู้เรียน และชี้ให้เห็นวิธีนำเกณฑ์เหล่านี้ไปปฏิบัติ

ปิดเล่มด้วยบทส่งท้าย ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงและอนาคตของ วาระทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยแอนดี ฮากรีฟส์ ศาสตราจารย์ด้านการศึกษ จากมหาวิทยาลัยบอสตัน เขาสรุปหนังสือเล่มนี้ด้วยการตั้งคำถามเกี่ยวกับการ เคลื่อนไหวเพื่อสนับสนุนทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้การเปรียบเทียบเพื่อ อธิบายประวัติความเป็นมาของการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษาทั้งที่เกิดขึ้น แล้วและน่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยแบ่งพัฒนาการด้านการศึกษาเป็น ช่วงๆและเรียกการมุ่งเน้นทักษะว่าเป็นหนทางที่สาม เขาแจกแจงผลลัพธ์ ในเชิงบวกและลบที่เกิดขึ้นจากหนทางก่อนและมองไปข้างหน้าถึงหนทางที่ ลีที่นำปรารถนายิ่งกว่า

“ยุทธศาสตร์สำคัญในการสร้างโรงเรียนคุณภาพเยี่ยมในศตวรรษนี้ ครอบคลุมถึงการสอนและการเรียนรู้ที่ใส่ใจ นวัตกรรมและความยืดหยุ่นของ หลักสูตร การเรียนรู้ที่ปรับเข้ากับบุคคลและเชื่อมโยงกับแผนชีวิตของนักเรียน การพัฒนาการสอนจากข้อมูลหลักฐานมากกว่าข้อมูลขั้นต้น เป้าหมายร่วมกันในการพัฒนา กระบวนการรับผิดชอบจากตัวอย่างด้วยมาตรการที่สอดคล้อง กับเป้าหมายของสังคมความรู้ การกระตุ้นให้เกิดการสร้างเครือข่ายที่เชื่อมโยงโรงเรียนต่างๆเข้าด้วยกัน และการบริหารแบบองค์รวม.....” นั่นคือ ข้อความที่ฮากรีฟส์ทิ้งไว้ให้ผู้อ่านก่อนจบบทส่งท้าย

ท้ายที่สุดแล้วต้องขอขอบคุณทั้งผู้เรียบเรียงและผู้แปล ที่สรรหาสาระดี ๆ มาเปิดโลกทัศน์ให้เรา แม้ก่อนหน้าจะมีผู้กล่าวถึงการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างมากมายทั้งบล็อก และสื่อออนไลน์ ต่างๆ แต่ก็ไม่จุใจเท่าการได้สัมผัสข้อมูลเต็มๆ จากหนังสือเล่มนี้เอง นับเป็นแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนแปลงสู่แวดวงการศึกษายุคใหม่ที่จะไม่ทำให้เราและอนาคตของชาติล้ำหลังใครๆ.....